Komunikat prasowy

Raport z badania RAISING: Kto powinien decydować o przyszłości regionów węglowych? Mieszkańcy małych gmin górniczych chcą pracy i realnego wpływu na decyzje

Ostrawa, 13.10.2026 r. Regiony węglowe w Polsce, Czechach i Niemczech są na różnych etapach odchodzenia od węgla, ale ich mieszkańcy chcą w gruncie rzeczy tego samego: dobrej pracy, korzyści, które widać na miejscu, przejrzystego wydawania publicznych pieniędzy i realnego wpływu na decyzje. Nie chcą też, by transformacja wymazała górniczą tożsamość ich regionów.

Raport Uniwersytetu Technicznego w Ostrawie (VSB-TUO) przedstawia wyniki międzynarodowego badania wśród mieszkańców i interesariuszy małych społeczności górniczych i pogórniczych w Polsce, Czechach i Niemczech. Ankieta online trwała od 2 lipca do 11 sierpnia 2026 r. Zebrano 301 kompletnych odpowiedzi: 124 z Polski, 96 z Niemiec i 81 z Czech. Udział był dobrowolny, więc wyniki opisują osoby, które wzięły udział w badaniu, a nie całe populacje regionów. Badanie przeprowadzono w ramach projektu RAISING: Podnoszenie świadomości mieszkańców małych gmin górniczych w procesie transformacji górnictwa (Raising Awareness of Small Local Communities in the Coal Mining Transition Process).

Najpierw praca: 68% wskazuje nowe, dobre miejsca pracy

Nowe, dobre miejsca pracy to najczęściej wybierany priorytet transformacji – wskazało je 68,1% respondentów. Praca to jednak nie wszystko. Badani chcą też czystszego środowiska, wsparcia dla lokalnych firm, nowych inwestycji, dostępnych mieszkań, przekwalifikowania i lepszej infrastruktury. Większość wierzy, że ich region może mieć dobrą przyszłość po górnictwie, ale wielu wątpi, czy pieniądze wydane na transformację trafią do mieszkańców. Najczęściej wymieniane obawy to korupcja i marnowanie środków publicznych (55,8%), utrata pracy i bezrobocie (55,1%) oraz ryzyko, że skorzystają duże firmy, a mieszkańcy zostaną z boku (32,6%).

Polacy martwią się najbardziej o pracę, Czesi o korupcję

Część poglądów jest wspólna dla wszystkich trzech krajów. Badani popierają tworzenie miejsc pracy, ponowne zagospodarowanie terenów poprzemysłowych i projekty z widocznymi korzyściami lokalnymi. 79,4% łączyłoby duże inwestycje strategiczne z mniejszymi projektami lokalnymi, a 88,3% uważa historię górnictwa i przemysłu za ważną część tożsamości swojego regionu. Różnice dotyczą tego, czego ludzie się obawiają i gdzie widzą przyszłość:

- W Polsce na pierwszym miejscu jest zatrudnienie i bezpieczeństwo ekonomiczne. Utraty pracy obawia się 68,5% polskich respondentów, wobec 44,4% w Czechach i 46,9% w Niemczech. Większość z nich (83,1%) ma obecny lub dawny rodzinny związek z górnictwem, a 81,3% chce, by projekty trafiały najpierw do gmin najbardziej dotkniętych górnictwem.
- Czeskich respondentów najbardziej niepokoi korupcja i nieefektywne wydawanie środków publicznych (66,7%). Mocno akcentują też modernizację, rewitalizację terenów poprzemysłowych i nowy wizerunek swoich regionów.
- Respondenci z Niemiec, głównie z Zagłębia Ruhry, stawiają na gospodarkę opartą na wiedzy: 62,5% widzi przyszłość w badaniach, nauce i uczelniach, wobec 25,0% w Polsce.

„Mieszkańcy społeczności górniczych zdają sobie sprawę, że ich regiony przechodzą duże zmiany. Liczy się dla nich to, czy te zmiany przyniosą realne korzyści lokalnym społecznościom i czy mieszkańcy będą mieli rzeczywistą możliwość wpływania na decyzje. Ponad trzy czwarte naszych respondentów deklaruje gotowość do osobistego zaangażowania w kształtowanie przyszłości swojego regionu” – mówi Jindřich Šancer z Uniwersytetu Technicznego w Ostrawie.

Mieszkańcy chcą realnego wpływu na decyzje

75,8% respondentów uważa, że mieszkańcy mają za mały wpływ na decyzje dotyczące ich regionu, a jednocześnie 77,7% deklaruje gotowość do osobistego zaangażowania. W Polsce oba wskaźniki są jeszcze wyższe (81,5% i 83,9%). Autorzy rekomendują, by wiązać inwestycje z mierzalnymi korzyściami dla mieszkańców i dostosowywać wsparcie do tego, jak daleko dany region odszedł już od węgla. Postulują też, by na pierwszym miejscu stawiać rewitalizację terenów poprzemysłowych, łączyć projekty strategiczne z lokalnymi i angażować mieszkańców już przy ustalaniu priorytetów, a nie dopiero wtedy, gdy projekty są gotowe. Informacja o transformacji powinna docierać także do osób spoza kręgu tych, którzy już śledzą ten temat.

O projekcie RAISING

Celem projektu RAISING jest zwiększanie świadomości małych społeczności lokalnych i wspieranie ich w procesie transformacji górnictwa. Liderem projektu jest Główny Instytut Górnictwa – Państwowy Instytut Badawczy (GIG-PIB), a partnerami są m.in. Fundacja Instrat, niemiecka DMT-THGA (DMT-Gesellschaft für Lehre und Bildung mbH) oraz Uniwersytet Techniczny w Ostrawie – VSB (Czechy). Nr umowy o dofinansowanie (GA): 101216335.

Raport „Questionnaire survey report” (Deliverable 3.1) powstał w ramach projektu RAISING: Raising awareness of small local communities in the process of coal mining transition, finansowanego przez Fundusz Badawczy Węgla i Stali (Research Fund for Coal and Steel). Przygotował go zespół VSB-TUO pod kierunkiem Jindřicha Šancera.

O VSB-TUO

Uniwersytet Techniczny w Ostrawie (VSB-TUO) to czeska uczelnia publiczna z długą tradycją w dziedzinie górnictwa, energetyki i nauk technicznych, położona w morawsko-śląskim regionie węglowym.

Kontakt dla mediów:

- Jindřich Šancer (VSB-TUO): jindrich.sancer@vsb.cz

Pełny raport w języku angielskim jest dostępny do pobrania na stronie projektu RAISING: https://raising.gig.eu/publications